

J.nr. V.L. B-2423-06.
Den 19. juni 2008.

PRESSEMEDDELELSE

FRIFINDELSER I MUHAMMEDSAGEN

Vestre Landsret har i dag – den 19. juni 2008 – afsagt dom i sagen, der i offentligheden er kendt som sagen om Jyllands-Postens Muhammedtegninger.

Under sagen har en række organisationer og foreninger med islamisk baggrund eller islæt nedlagt påstand om, at Jyllands-Postens redaktører, tidligere chefredaktør Carsten Juste og kulturredaktør Flemming Rose, skal straffes for overtrædelse af straffelovens forbud mod at fremsætte ærekrænkende sigtelser og ringeagtstrykninger.

Ved dommen er Carsten Juste og Flemming Rose blevet frifundet. Landsrettens resultat er det samme, som Retten i Århus nåede til i sin dom af 26. oktober 2006.

Sagen har baggrund i, at Jyllands-Posten den 30. september 2005 i sin leder og i en artikel med overskriften "*Muhammeds ansigt*" behandlede en problemstilling om selvcensur. Sagen var opstået som følge af, at en børnebogsforfatter, der ønskede at udgive en bog om profeten Muhammed, havde fået afslag fra en række illustratører om at afbilde Muhammed. Jyllands-Posten rettede i den anledning henvendelse til 40 medlemmer af foreningen Danske Bladtegnere med anmodning om at tegne Muhammed, som den enkelte tegner så ham. Tolv af disse bladtegnere reagerede på avisens henvendelse ved at sende en tegning til Jyllands-Posten. Artiklen med overskriften "*Muhammeds ansigt*", der som rubrikoverskrift har ordet "Ytringsfrihed", er omkranset af disse tolv tegninger.

Navnlig en af disse tegninger, tegningen af et mandeansigt med skæg med en antændt bombe i turbanen og med den islamiske trosbekendelse som et emblem på bomben, vakte stor vrede i muslimske kredse og gik siden verden rundt med voldsomme reaktioner til følge.

Den 15. marts 2006 traf Rigsadvokaten afgørelse om, at der ikke var grundlag for at rejse offentlig tiltale for overtrædelse af straffelovens § 140, der beskytter religiøse følelser mod spot og forhånelser, eller for overtrædelse af straffelovens § 266 b, der beskytter grupper af personer mod hån og nedværdigelse blandt andet på grund af deres tro.

Det Islamiske Trossamfund i Danmark og en række andre organisationer og foreninger med muslimsk baggrund eller islæt anlagde herefter den 28. marts 2006 sag mod Jyllands-Postens redaktører Carsten Juste og Flemming Rose med påstand om, at redaktørerne i medfør af straffelovens § 267 og § 268 skulle straffes for fremsættelse af ærekrænkelser.

Efter straffelovens § 267 og § 268 er det strafbart at krænke en andens ære ved fornærmelige ord eller handlinger eller ved at fremsætte eller udbrede sigtelser for et forhold, der er egnet til at nedsætte den fornærmede i medborgeres agtelse.

De islamiske foreninger har for landsretten præciseret deres synspunkt således, at der i tegningerne sammenholdt med overskriften "Muhammeds ansigt" og i avisens øvrige omtale, fremsættes ærekrænkende beskyldninger om, at profeten Muhammed er krigerisk, kvindeundertrykkende, eksponent for krig, kriminel og terrorist. Da Muhammed efter den islamiske tro er en rollemodel og et forbillede til efterfølgelse for alle rettroende muslimer, også hvad angår deres verdslige livsførelse, og da hverken Koranen eller Muhammed kan tages til indtægt for, at muslimer er krigeriske, kvindeundertrykkende, kriminelle eller terrorister, indebærer beskyldningerne mod profeten Muhammed tilsvarende beskyldninger mod alle muslimer individuelt og mod de foreninger, der dyrker islam og varetager muslimers interesser.

Vestre Landsret tager i sin dom udgangspunkt i den centrale omstændighed, at de påberåbte straffebestemmelser, der har til formål at beskytte individets ære, vedrører tilfælde, hvor de pågældende ytringer rettes mod en eller flere personer, eventuelt gennem en kollektiv enhed. Bestemmelserne gør indskrænkninger i den ytringsfrihed, som ifølge Den Europæiske Menneskerettighedskonvention er et retsbeskyttet gode, der kun kan gøres indgreb i, hvis det er nødvendigt af hensyn til den nationale sikkerhed, territoriale integritet eller offentlige tryghed. Vestre Landsret slår fast, at de påberåbte straffebestemmelser på den baggrund skal fortolkes snævert, og at de islamiske foreningers medlemmer ved bedømmelsen af, om de nævnte straffebestemmelser er overtrådt, derfor ikke kan identificere

res med profeten Muhammed med den virkning, at ytringer, der angår profeten Muhammed, skal bedømmes, som om de var rettet mod foreningerne eller disses medlemmer.

Landsretten tager herefter stilling til spørgsmålene, om tegningerne eller enkelte af dem isoleret set eller sammenholdt med artiklerne indeholder strafbare sigtelser eller ringeagtsytringer mod de islamiske foreninger eller deres medlemmer.

Det anføres i landsrettens dom herom blandt andet, at det af Flemming Roses artikel og af lederen fremgår, at omdrejningspunktet er selvcensur i offentligheden begrundet i frygt for konsekvenserne. Det anføres endvidere i dommen, at der ifølge Carsten Juste var tale om et journalistisk projekt med det formål at undersøge graden af selvcensur, og at formålet ikke var at provokere, såre eller krænke muslimer. Landsretten anser det heroverfor ikke for bevist, at Jyllands-Postens formål var at fremstille muslimer, herunder medlemmerne af de islamiske foreninger, som krigeriske, kvindeundertrykkende, eksponenter for krig, kriminelle eller terrorister. Det er på den anførte baggrund heller ikke bevist, at artikel, leder og tegninger tilsammen eller hver for sig indeholder sigtelser eller ringeagtsytringer, der er strafbare efter straffelovens § 267 eller § 268. Det ændrer ikke landsrettens vurdering, at medlemmer af de islamiske foreninger i større eller mindre grad har følt sig ramt og såret af den måde, hvorpå Jyllands-Posten har søgt at fremkalde en debat om ytringsfrihed og selvcensur.

Specifikt om tegningen af manden, der har en bombe i turbanen, udtaler landsretten, at tegningen kan tolkes som en fremstilling af profeten Muhammed som en voldelig person, der, når det sker med en bombe som våben, kan opfattes som en krænkende og fornærmende nutidig beskyldning om, at der kan sættes lighedstegn mellem Muhammed og islam på den ene side og terrorisme på den anden. Det siges imidlertid videre i dommen, at det er en kendsgerning, at der er forøvet terrorhandlinger i islams navn, og at det ikke er retsstridigt at gøre dette forhold til genstand for satirisk fremstilling. Under hensyn til tegningens karakter af satirisk karikatur og i betragtning af, at den hverken henviser til muslimer generelt eller til foreningerne eller deres medlemmer, afviser landsretten, at tegningen indeholder strafbare sigtelser eller ringeagtsytringer rettet mod de muslimske foreninger eller deres medlemmer.

Landsrettens stillingtagen til alle de spørgsmål, der blev rejst under sagen og afgjort ved dommen, fremgår ikke af det foranstående. Nedenfor gengives derfor parternes påstande og hele landsrettens begrundelse for domsresultatet.

”Appellanternes påstande:

Det Islamiske Trossamfund i Danmark, Lighed og broderskabs forening, Det Arabiske Kultur Center, Det Islamiske Trossamfund på Fyn, Islamisk Oplysningscenter, Den Arabiske Venskabsforening og Vejles Arabiske Forening har nedlagt følgende påstande:

1. De indstævnte idømmes hver størst mulig bødestraf i medfør af straffelovens § 268, subsidiært jf. § 21, mere subsidiært i medfør af straffelovens § 267.
2. Hver af de indstævnte tilpligtes til appellanterne at betale godtgørelse for tort i medfør af erstatningsansvarslovens § 26 på 50.000,00 kr. med tillæg af sædvanlig procesrente fra sagens anlæg.
3. De æresfornærmende sigtelser i tegningerne 3 og 11 om, at islam, profeten Muhammed og muslimer er eksponenter for og tilhængere af kriminalitet og terror mortificeres i medfør af straffelovens § 273, stk. 1.
4. De indstævnte tilpligtes – principalt in solidum, subsidiært alternativt – til appellanterne at betale 10.000 kr. til dækning af omkostningerne ved kundgørelse af dommen i medfør af straffelovens § 273, stk. 2.

De indstævntes påstande:

De indstævnte, tidligere ansvarshavende redaktør ved Jyllands-Posten Carsten Juste og kulturedaktør ved Jyllands-Posten Flemming Rose, har principalt påstået sagen afvist, subsidiært påstået dommen stadfæstet.

Landsrettens begrundelse og resultat:

1. De indstævnte redaktørers påstand om afvisning af sagen:

Appellanterne Lighed og broderskabs forening, Det Arabiske Kultur Center og Den Arabiske Venskabsforening, der ikke har fremlagt vedtægter eller på anden måde givet oplysning om deres foreningsretlige status og formål, har ikke godtgjort en sådan retlig interesse i søgsmålet, at de kan være part i sagen.

Det samme gælder appellanten Vejles Arabiske Forening, hvis vedtægter i § 2 alene angiver foreningens formål som at fremme, bevare og beskytte kulturelle værdier hos de enkelte medlemmer, og som ikke har et vedtægtsmæssigt formål, der forbinder foreningen og dens medlemmer med islam, Muhammed eller muslimer. Alene foreningens navn er herefter ikke tilstrækkeligt til, at foreningen på egne og på foreningens medlemmers vegne har søgsmålsret efter retsplejelovens § 725.

Efter det anførte afviser landsretten derfor sagen, for så vidt angår appellanterne Lighed og broderskabs forening, Det Arabiske Kultur Center, Den Arabiske Venskabsforening og Vejles Arabiske Forening.

Efter vedtægterne og det, der i øvrigt er fremkommet under bevisførelsen, har appellanterne Det Islamiske Trossamfund i Danmark, Det Islamiske Trossamfund på Fyn og Islamisk Oplysningscenter godtgjort at have en sådan retlig interesse i søgsmålet, at de efter retsplejelovens § 725 er berettigede til at få prøvet, om de indstævnte har udsat eller forsøgt at udsætte disse appellerende foreninger og deres medlemmer for krænkelser, der er strafbare i medfør af straffelovens § 267 og § 268.

Landsretten frifinder derfor appellanterne Det Islamiske Trossamfund i Danmark, Det Islamiske Trossamfund på Fyn og Islamisk Oplysningscenter for de indstævntes påstand om afvisning.

2. De appellerende foreninger Det Islamiske Trossamfund i Danmark, Det Islamiske Trossamfund på Fyn og Islamisk Oplysningscenters påstand 1 vedrørende sigtelser og ringeagtsytringer:

Således som appellanterne nærmere har præciseret deres påstande for landsretten, angår de strafbare sigtelser, subsidiært ringeagtsytringer, beskyldninger i tegningerne sammenholdt med overskriften ”Muhammeds ansigt” og i avisens øvrige omtale og kommentarer til sagen om, at profeten Muhammed er krigerisk, kvindeundertrykkende, eksponent for krig, og – navnlig udtrykt i tegningerne nr. 1, 3, 5 og 11 – kriminell og terrorist. Da Muhammed efter den islamiske tro er en rollemodel og et forbillede til efterfølgelse for alle rettroende muslimer, også hvad angår deres verdslige livsførelse, og da hverken Koranen eller Muhammed kan tages til indtægt for, at muslimer er krigeriske, kvindeundertrykkende, kriminelle eller terrorister, indebærer

beskyldningerne mod profeten Muhammed efter appellanternes opfattelse tilsvarende beskyldninger mod alle muslimer individuelt og mod de foreninger, der dyrker islam og varetager muslimers interesser.

Efter straffelovens § 267 og § 268 er det strafbart at krænke en andens ære ved fornærmelige ord eller handlinger eller ved at fremsætte eller udbrede sigtelser for et forhold, der er egnet til at nedsætte den fornærmedes i medborgeres agtelse. Bestemmelserne, hvis formål er at beskytte individets ære, vedrører således tilfælde, hvor de pågældende ytringer er rettet mod en eller flere personer, eventuelt gennem en kollektiv enhed. Bestemmelserne gør indskrænkninger i den materielle ytringsfrihed, som ifølge Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 10 er et retsbeskyttet gode, der kun kan gøres indgrib i, hvis det er nødvendigt af hensyn til den nationale sikkerhed, territoriale integritet eller offentlige tryghed, herunder f. eks. for at beskytte andres gode navn og rygte. Under hensyn hertil og til, at der er tale om straffebestemmelser, skal bestemmelserne fortolkes snævert. På den baggrund kan foreningernes medlemmer ikke identificeres med profeten Muhammed med den virkning, at ytringer, der angår profeten Muhammed, i relation til straffelovens § 267 og § 268 skal bedømmes, som om de var rettet mod foreningerne eller disses medlemmer.

Vedrørende det spørgsmål, om der er fremsat strafbare sigtelser eller ringeagtsytringer direkte mod foreningerne eller medlemmerne heraf, bemærkes, at dette for så vidt angår tegningerne isoleret set alene er gjort gældende for tegning 1, 3, 5 og 11. Hertil bemærkes følgende:

Tegning 1 - Annette Carlsens "konfrontationsspejl" - må karakteriseres som en spøgefuldhed, der ikke indebærer strafbare sigtelser eller ringeagtsytringer om, at de symboliserede eller karikerede personer skulle være kriminelle eller terrorister.

Tegning 5 er uden nogen afbildning af Muhammeds ansigt, men har en ledsagende tekst [*Profet! Med kuk og knald i låget/som holder kvinder under åget!*]. Den må opfattes som et islamkritisk indlæg i den debat om kvinders stilling i samfundet, som det i nyere tid har været selvfølgelig at føre vedrørende alle kvinder, herunder også vedrørende muslimske kvinder. Den udtrykker derfor ikke strafbare sigtelser eller ringeagtsytringer mod appellanterne og deres medlemmer.

Det kan heller ikke antages, at tegning 3 - den sværdbevæbnede mand foran to tilslørede personer - i kraft af mandspersonens "bjælke" for øjnene skulle indeholde beskyldninger mod muslimer om, at de er kriminelle. Hvis tegningen tolkes som en meningstilkendegivelse om kvinders sociale position, må den i den sammenhæng, hvori den forekommer, frem for en beskyldning om, at profeten Muhammed og muslimer undertrykker eller går ind for undertrykkelse af kvinder, ses som et indlæg i debatten om sociale forhold og enkeltindividets liv i muslimske samfund og familier. Heller ikke i den sammenhæng indeholder tegningen strafbare sigtelser eller ringeagtsytringer rettet mod de appellerende foreninger og deres medlemmer.

Tegning 11, der er et bistert udseende mandeansigt med skæg med en antændt bombe i turbanen og med den islamiske trosbekendelse som et emblem på bomben, kan tolkes som en fremstilling af profeten Muhammed som en voldelig person, der, når det sker med en bombe som våben, kan opfattes som en krænkende og fornærmende nutidig beskyldning om, at der kan sættes lighedstegn mellem Muhammed og islam på den ene side og terrorisme på den anden. Det er imidlertid en kendsgerning, at der er forøvet terrorhandlinger i islams navn, og det er ikke retsstridigt at gøre dette forhold til genstand for satirisk fremstilling. Under hensyn til tegningens karakter af satirisk karikatur og i betragtning af, at den hverken henviser til de appellerende foreninger eller disses medlemmer, indeholder tegningen ikke strafbare sigtelser eller ringeagtsytringer mod disse for vold og terror.

Spørgsmålet er herefter, om tegningerne sammenholdt med (elementer i) Flemming Roses artikel og lederen indeholder strafbare sigtelser eller ringeagtsytringer mod de appellerende foreningers medlemmer.

De sætninger i artikel og leder, som foreningerne i deres supplerende processkrift af 5. maj 2008 særligt har fremhævet, tager efter ordlyden ikke sigte på de appellerende foreninger og deres medlemmer, men på "nogle muslimer" og "muslimer der tegner islam i offentligheden".

Flemming Rose har i sin mail af 19. september 2005 til bladtegnerne under henvisning til, at Jyllands-Posten "står på ytringsfrihedens side", oplyst, at anledningen til henvendelsen til tegnerne var den offentlige debat om afbildning af profeten Muhammed i forbindelse med en børnebog, hvor flere tegnere angiveligt af frygt for konsekvenserne havde sagt nej tak til en anmodning fra bogens forfatter om at tegne Muhammed. Det fremgår ligeledes af Flemming Roses artikel og af lederen, at omdrejningspunktet er selvcensur i offentligheden begrundet i frygt for konsekvenserne. Carsten Juste har om baggrunden for tegningerne, Flemming Roses artikel og lederen forklaret, at der var tale om et journalistisk projekt med det formål at undersøge graden af selvcensur, og at formålet ikke var at provokere, såre eller krænke muslimer.

Appellanterne har heroverfor ikke godtgjort, at formålet var at fremstille muslimer - herunder medlemmerne af de appellerende foreninger - som krigeriske, kvindeundertrykkende, eksponenter for krig, kriminelle og/eller terrorister. Appellanterne har på den anførte baggrund heller ikke godtgjort, at artikel, leder og tegninger tilsammen eller hver for sig indeholder sigtelser eller ringeagtsytringer, der er strafbare efter straffelovens § 267 eller § 268. Det kan ikke føre til en anden vurdering, at medlemmer fra de appellerende foreninger i større eller mindre grad har følt sig ramt og såret af den måde, hvorpå Jyllands-Posten har søgt at fremkalde en debat om ytringsfrihed og selvzensur.

På den anførte baggrund tiltrædes det, at foreningerne ikke har bevist, at redaktørerne i straffelovens § 267's og § 268's forstand har krænket eller har forsøgt at krænke medlemmer af foreningerne.

Landsretten tiltræder derfor, at de indstævnte er frifundet for appellanterne Det Islamiske Trossamfund i Danmark, Det Islamiske Trossamfund på Fyn og Islamisk Oplysningscenters påstand 1.

3. Appellanterne Det Islamiske Trossamfund i Danmark, Det Islamiske Trossamfund på Fyn og Islamisk Oplysningscenters påstand 2 om tortgodtgørelse, påstand 3 om mortifikation og påstand 4 om dækning af omkostninger ved offentliggørelse af mortifikationen:

Det følger af det, der er anført under punkt 2, at ingen af de indstævnte er ansvarlig for en retsstridig krænkelse af medlemmer af de appellerende foreninger. De indstævnte frifindes derfor for påstanden om godtgørelse for tort efter erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1.

Da de indstævnte er frifundet for at have fremsat ærekrænkende sigtelser, frifindes de endvidere for påstand 3 om mortifikation i medfør af straffelovens § 273, stk. 1, og for påstand 4 om dækning af omkostninger til offentliggørelse i medfør af samme bestemmelses stk. 2.

4. Omkostninger:

Efter sagens udfald skal appellanterne Det Islamiske Trossamfund i Danmark, Det Islamiske Trossamfund på Fyn og Islamisk Oplysningscenter solidarisk betale sagens omkostninger for landsretten til de indstævnte med 50.000 kr. Appellanterne Lighed og broderskabs forening, Det Arabiske Kultur Center, Den Arabiske Venskabsforening og Vejles Arabiske Forening skal solidarisk til de indstævnte betale 10.000 kr. Landsretten har lagt vægt på sagens karakter og omfang."

Peter Lilholt
Retsformand